

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАХОДИ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Організаційно-економічні основи інноваційної діяльності передбачають вирішення таких задач інноваційного розвитку: забезпечення розширеного відтворення інтелектуальних ресурсів країни; розвиток інноваційної інфраструктури; створення сприятливих умов для інноваційної діяльності; кадрове забезпечення інноваційного процесу; розвиток вузівського та наукового секторів країни, які є найважливішою інтелектуальною передумовою підвищення інноваційного потенціалу держави. Важливе місце відводиться інноваційній інфраструктурі як сукупності різних підприємств та організацій, які, з одного боку, забезпечують науково-технічний розвиток країни, а з іншого – практично реалізують інноваційні програми. Інфраструктура інноваційної діяльності є системою, яка може складатися з таких підсистем:

- інвестиційно-фінансові інститути, в тому числі підприємства венчурної індустрії;
- господарюючі підприємства та організації;
- інформаційна мережа;
- спеціалізовані інноваційні структури (бізнес-парки, бізнес-інкубатори, інноваційні центри тощо);
- сфера інвестиційно-інноваційного обслуговування та спеціалізовані фонди.

При забезпеченні інноваційного розвитку необхідно дотримуватися таких принципів:

1) принцип пріоритетності довгострокових цілей – довгостроковий характер і висока ступінь невизначеності можливих результатів впровадження інновацій визначає необхідність бачення довгострокової перспективи розвитку країни на основі активізації наявного інноваційного потенціалу, для чого необхідна розробка стратегії інноваційного розвитку країни;

2) принцип державної участі – держава встановлює правила функціонування та взаємодії учасників інноваційного процесу через формування правового поля, тому найбільш цінними є ті види державної політики, які прагнуть поліпшити взаємодію між різними учасниками інноваційного процесу й підвищити здатність до інновацій, зокрема, до впровадження нових технологій;

3) принцип адаптації проявляється у пристосуванні системи управління інноваційним розвитком до мінливих умов. Так, у фазі депресії звичайна ринкова стратегія, пов'язана з максимізацією прибутку, змінюється стратегією мінімізації втрат і зменшення невизначеності. Крім цього поява нових технологій, послуг і методів управління призводить до суттєвих змін у потребах суспільства, соціальній поведінці, що, в свою чергу, призводить до необхідності адаптації організаційної системи управління до умов, що склалися;

4) принцип міжгалузевої взаємодії – найбільш сильні конкурентні переваги країни з'являються при об'єднанні фірм різних галузей, що взаємно сприяють зростанню конкурентоспроможності один одного, в кластери.

Важливою відмінною рисою кластера є його інноваційна орієнтованість, яка проявляється у швидкому освоєнні новітніх видів техніки і технології виробництва з наступним виходом на нові ринки;

5) принцип ефективності – впровадження інновацій повинно бути спрямоване на отримання економічного, соціального, екологічного та науково-технічного ефекту.

Усвідомлення потреби в інноваційному шляхові розвитку країни вимагає впровадження організаційно-економічних заходів стимулювання інноваційної діяльності з урахуванням певного рівня господарювання.

Організаційно-економічні заходи підтримки інноваційного розвитку повинні відбуватися на трьох рівнях: державному, регіональному та підприємницькому.

Державний рівень: розширення фінансування на довгостроковій основі фундаментальних розробок та досліджень у галузі створення нових технологій; застосування всього набору регулюючих інструментів для залучення приватних інвестицій, впровадження інновацій; розвиток партнерства держави, академічних кіл; підвищення рівня науково-технічних знань населення; залучення нетрадиційних джерел фінансування, прийняття спеціальних програм, стимулювання інноваційної діяльності та вихід інноваційної політики за національні рамки.

Регіональний рівень: реалізація спеціальних цільових програм; прямі державні субсидії та цільові асигнування регіональної влади; податкові пільги для стимулювання інноваційного розвитку регіону; створення центрів з кооперації наукових шкіл та промислових фірм (інноваційних центрів досвіду); розширення інфраструктури стимулювання інноваційного розвитку; організація консультативної діяльності з передачі досвіду інноваційного розвитку; підтримка інноваційних кластерів (реалізація кластерної стратегії).

Підприємницький рівень: реалізація державних замовлень; залучення венчурного капіталу, розширення прав та пільгового механізму освоєння нововведень і нових технологій; створення стратегічних корпоративних структур; вибір методів організації виробництва, джерел інвестування; обґрунтування раціональної системи управління інноваційним проектом.

Вкрай важливе значення має державний рівень у вигляді прямої фінансової підтримки та податкових стимулів для суб'єктів інноваційної діяльності, наприклад, технопарків та малих інноваційних підприємств, захист прав інтелектуальної власності; державні замовлення; підтримка інноваційних програм тощо.

На регіональному рівні підтримка інноваційного розвитку має базуватися на створенні інноваційної культури та вдосконаленні інноваційної інфраструктури – сприятливого середовища для створення підприємств та зростання передових технологічних секторів. Підвищення спроможності органів виконавчої влади і місцевого самоврядування до розробки, просування, моніторингу політики розвитку інновацій та прийняття програм регіонального і місцевого розвитку.

Підприємницький рівень характеризується реалізацією державних замовлень, залучення венчурного капіталу та джерел інвестування, вибір методів організації виробництва тощо.

Соціально-економічний розвиток України може бути ефективним лише за умов сучасної загальнодержавної інноваційної політики з її орієнтацією на потенціал регіонів, їх економічний та соціальний розвиток, економічну та демографічну ситуацію.

Як показує досвід країн-інноваторів (ЄС, США, Японія, Південна Корея, Сінгапур, Тайвань), для здійснення культурних перетворень і технологічних модернізацій економіки державам життєво необхідний перехід від принципів ринкового догматизму до використання моделі регульованої ринкової економіки з високою часткою прямого й непрямого державного впливу, що припускає розробку відповідної інвестиційно-інноваційної політики, сутність якої полягає у виробленні й реалізації системи пріоритетів, створенні механізмів і конкретних заходів, що забезпечують формування ефективного інноваційного ресурсу національної економіки.

Практика більшості країн, що проголосили здійснення високотехнологічного прориву та інвестиційно-інноваційного розвитку, вказує на необхідну реалізацію таких напрямків:

- активну та всебічну підтримку державою, спеціальними та регіональними органами влади новостворених інноваційно-орієнтованих структур і їх потенційного ресурсу;
- розробку альтернативи відтоку висококваліфікованих фахівців з країни, оскільки його високий рівень унеможливорює формування ефективного інноваційного ресурсу;
- створення ринкових механізмів, що роблять поступ науки й імплементації її досягнення економічно вигідними, оскільки інноваційні драйвери не можуть бути спродуктовані лише централізованим рішенням;
- заохочення прямого співробітництва із закордонними науково-дослідними установами;
- залучення іноземних інвестицій для стимулювання розвитку сфери венчурного фінансування інновацій;
- сприяння активному розвитку й функціонуванню малого інноваційного підприємництва, що є мобільнішим, більшою мірою спроможний до оперативної розробки й упровадження нововведень у виробництво;
- створення умов конвергенції інноваційної інфраструктури та великих наукових і освітніх центрів;
- активізація ендогенних та екзогенних джерел фінансування науково-технічної сфери шляхом створення сприятливого податкового клімату.

Шлях інтеграції України до Європейського Союзу вимагає наближення економічної системи до країн ЄС, що призводить до необхідності впровадження інноваційної моделі розвитку, яка прийнята ЄС за базову. Утвердження інноваційної моделі розвитку національної економіки призначене забезпечити її конкурентоспроможність та перехід до сталого розвитку, а тому поступово сателітним імперативом державної політики.